

Лунаймо сю скалу: в Університеті «Україна» відбулася наукова конференція з проблем інклюзії

Ніна Головченко
Фото Костянтина Зозулі,
Імідж-центр Університету «Україна»

23-24 листопада 2016 року в Університеті «Україна» відбулася XVI Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі у світлі реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю».

Мета конференції: інтеграція зусиль вчених, освітян, підприємців, промисловців та громадських діячів для обговорення та розв'язання широкого кола проблем навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому просторі.

Організатори конференції: ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», за участі та підтримки: Комітету Верховної Ради України у справах ветеранів, учасників бойових дій, учасників антитерористичної операції та людей з інвалідністю; Міністерства освіти і науки України; Міністерства соціальної політики України; Київської міської державної адміністрації; Інституту спеціальної педагогіки НАПН України; Фонду соціального захисту інвалідів; ВГО «Національна асамблея інвалідів України»; Фонду імені Фрідріха Еберта в Україні; ВМГО студентів-інвалідів «Гаудеамус»; Благодійного фонду «Добробут XXI століття».

На [пленарному зібранні](#) та під час роботи секцій учасниками конференції обговорювалися такі питання:

Освітня та соціальна інклюзія людей з інвалідністю: міждисциплінарний підхід;

Психолого-педагогічні основи професійного становлення та самореалізації молоді в інклюзивному освітньому середовищі;

Медицина, фізична та спортивна реабілітація людей з інвалідністю;

Актуальні проблеми працевлаштування людей з інвалідністю;

Правові та організаційні засади формування та розвитку інклюзивного освітнього середовища;

Інноваційні технології продуктів дієтичного харчування спеціального призначення;

Інформаційно-комунікаційні технології інклюзивного навчання;

Наукові напрями дизайну безбар'єрного архітектурного середовища.

Про найнагальніші проблеми забезпечення інклюзивного освітнього середовища, реалізацію Конвенції про права осіб з інвалідністю в Україні йшлося у виступах доповідачів на пленарному засіданні.

Президент Університету «Україна» Петро Таланчук наголосив на тому, що інвалідність як явище супроводжує людство в усі епохи його існування. Нині ця тенденція набирає обертів, бо екологічні проблеми та міжцивілізаційні конфлікти обумовлюють збільшення контингенту людей з інвалідністю. Ставлення до цієї проблеми в усі часи визначало цивілізаційну зрілість будь-якого суспільства. Той факт, що Україна ратифікувала 2009 року Конвенцію ООН про права осіб з інвалідністю (2006), визначив проєвропейський розвиток молодій демократичній державі.

Люди з інвалідністю є камертоном духовності для нашого розхристаного суспільства, зокрема, це і наші випускники: письменниця і волонтер у зоні Антитерористичної операції Оксана Радушинська, багаторазова чемпіонка світу і Європи зі спортивних танців на візку Олена Чинка, чемпіонка світу (2014) / срібна призерка (2016) з паракрате Уляна Пчолкіна та інші. У контексті електронного декларування надприбутків українських

державних чиновників ці люди демонструють зовсім інші пріоритети: незламність, мужність, патріотизм, розвиток особливих талантів.

Одним із аспектів цього питання є усвідомлення того, що інвалідність є не лише гуманітарною, а й економічною проблемою. Тому людей із мотивацією, які прагнуть до високих результатів праці, не варто виключати із суспільних процесів. Навпаки, варто законодавчо забезпечувати квотування робочих місць для працівників з інвалідністю, варто стимулювати роботодавців щодо працевлаштування фахівців з інвалідністю. І варто підвищувати кваліфікаційні вимоги до випускників ВНЗ, у тому числі й до випускників з інвалідністю, тому що останнім часом увиразнилася тенденція до зменшення рівня потреб роботодавців щодо компетентності молодого спеціаліста.

Це обумовлено багатьма причинами: і залишковим принципом фінансування освітньої галузі; і недолугими реформами-експериментами в царині освіти, а реформи в Україні треба починати не з поліції, а з освіти!

У царині освіти взагалі, освіти людей з інвалідністю зокрема, треба працювати настирливо, вперто і дуже виважено. Легко не буде ні за яких умов!

Уповноважений Президента України з прав людей з інвалідністю Валерій Сушкевич зауважив:

У грудні 2016 року виповнюється 10 років з того часу, як Конвенція ООН почала діяти у світі. У [Заключних зауваженнях стосовно першої доповіді України](#) Комітету ООН з прав людей з інвалідністю (2015) Комітет із занепокоєнням відмічає, зокрема, відсутність заходів із підвищення обізнаності щодо прав осіб з інвалідністю, як передбачено Конвенцією. Комітет особливо занепокоєний тим, що державні службовці, фахівці, які працюють з та для осіб з інвалідністю, суспільство в цілому та самі особи з інвалідністю

залишаються необізнаними щодо їхніх прав.

Комітет занепокоєний відсутністю моніторингу реалізації програми 2009 р. «Безбар'єрна Україна» державою і приватними органами. Він також занепокоєний тим, що відповідно до Закону «Про регулювання містобудівної діяльності» від 2011 р. забудовникам більше не потрібно отримувати експертні висновки стосовно доступності будівель. Більше того, Комітет занепокоєний тим, що більшість державних установ, у тому числі заклади охорони здоров'я, освітні заклади та служби зв'язку, залишаються недоступними для осіб з інвалідністю, включаючи дітей.

Комітет рекомендує державі-учасниці запровадити право на інклюзивну, якісну освіту, включивши універсальний дизайн та розумне пристосування до свого законодавства про освіту. Комітет закликає державу-учасницю активізувати свої зусилля та виділити достатні фінансові та людські ресурси на підготовку всіх вчителів та забезпечити доступність шкільного середовища та освітніх установ, матеріали та програми, у тому числі інформацію та повідомлення, а також надання індивідуальної підтримки.

В Україні, дійсно, на законодавчому рівні недостатньо прописане положення щодо освіти людей з інвалідністю, і поза освітньою сферою залишається ще 53% осіб з інвалідністю. Хоча за останні 15 років чисельність дітей з інвалідністю в загальноосвітніх закладах збільшилася вдвічі. Проте велика кількість таких дітей ще знаходяться в інтернатних навчальних закладах, що обумовлює явище сегрегації – дискримінацію, фактичне відокремлення в межах одного суспільства групи людей за ознакою інвалідності.

Так само у сфері освіти домінує дискримінація через архітектурну бар'єрність. Частина шкіл є доступними на рівні 1-го чи 1-го і 2-го поверхів, а в основному школи не доступні для дітей з інвалідністю.

Про вищі навчальні заклади годі й говорити: тут Університет «Україна» залишається єдиним доступним ВНЗ в Україні. У цьому університеті навчаються студенти-візочники, навчаються

студенти з порушенням зору, слуху, навчання супроводжують перекладачі жестової мови тощо. Але це той парадоксальний випадок, коли унікальність не радує!

Матеріально-технічна база шкіл щодо забезпечення учнів із порушеннями зору, слуху належними підручниками, меблями, програмним забезпеченням надзвичайно бідна, тут донині домінують радянські видання.

Найнеприємнішим є той факт, що в Україні напрацьовано багато законів, що мали б суттєво поліпшити багато аспектів життя людей з інвалідністю. Але Україна – унікальна держава, де закони є, але вони не виконуються!

А найгіршим є те, що в пошуках джерел наповнення бюджету пропонуються абсурдні законопроекти, як от, наприклад, Законопроект 5130, в одному з положень якого йдеться про скасування соціальної стипендії для тих студентів з інвалідністю, котрі отримують академічну стипендію. Це при тому, що соціальні виплати в Україні є надзвичайно низькими і, фактично, більшість людей з інвалідністю живуть за межею бідності...

І в цілому, станом на 2016 рік, доводиться констатувати погіршення ситуації щодо людей з інвалідністю в Україні, зменшення темпів запровадження реформ відповідно до Конвенції ООН.

На болісних аспектах проблем інклюзії наголошували й інші доповідачі.

Пан Маттес Бубе, директор Представництва Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні, відмітив, що дотримання рівності прав людини з інвалідністю і людини без інвалідності має бути нормою життя будь-якої цивілізованої демократичної держави. **Галина Лабайчук, керівник відділу Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти МОНУ**, наголосила на тому, що навчальні заклади повинні співпрацювати і з батьками дітей з інвалідністю, пояснювати їм державну політику та законодавчі акти в царині інклюзії, надавати допомогу у вирішенні психологічних проблем, навчати родинної етики. **Роман Пилипенко, начальник відділу реабілітаційних послуг та зайнятості осіб з інвалідністю Мінсоцполітики України**, констатував зменшення за останній рік кількості людей з інвалідністю, котрі працюють. **Михайло Чайковський,**

директор Хмельницького інституту Університету «Україна», зауважив, що освітні процеси щодо навчання дітей з інвалідністю на рівні середньої школи в українському законодавстві прописано більше, аніж навчання у ВНЗ. А різниця суттєва: до загальноосвітніх шкіл можуть іти всі діти, а до ВНЗ тільки ті, хто може опанувати стандарти вищої освіти. Конкретні застереження, побажання та рекомендації щодо навчання людей з порушеннями слуху в інклюзивному середовищі висловила **Ірина Чепчина, голова Центрального правління Українського товариства глухих** (текст її виступу виголосила Наталя Адамюк). **Алла Колупасва, заступник директора Інституту спеціальної педагогіки НАПНУ**, відзначила, що за 25 років незалежності в цілому наука про освіту людей з інвалідністю в українському суспільстві набула прогресивного поступу, і з маргінальної галузі вона стала магістральним напрямом у спеціальній педагогіці.

За підсумками двох днів роботи було укладено рекомендації XVI Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі у світлі реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю».